

Kindsoldaten in conflictgebieden wereldwijd

Jantien Stuifbergen

In de huidige literatuur over kindsoldaten worden veel aannames gedaan over de inzet van kindsoldaten wereldwijd. Zo zouden de duur van het conflict en hiermee het vaak hoog oplopende aantal dodelijke slachtoffers van invloed zijn op de inzet van kindsoldaten. Ook zouden kindsoldaten vooral gebruikt worden in burgeroorlogen. In dit artikel worden deze aannames empirisch getoetst en worden kenmerken van conflicten waarin wel en waarin geen kindsoldaten actief zijn met elkaar vergeleken. Kwantitatief onderzoek naar kindsoldaten is echter niet eenvoudig. Veel data worden verkregen door interviews en op basis van onbevestigde meldingen en observaties, waardoor nooit helemaal duidelijk is hoe de gegevens gekwalificeerd dienen te worden. Dit onderzoek is een verkenning naar de mogelijkheden tot toetsen van enkele van de huidige aannames. Op basis van de verkregen data worden voorzichtige uitspraken gedaan over de inzet van kindsoldaten wereldwijd.

Inleiding¹

In het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw kreeg het fenomeen kindsoldaten aandacht in de media en politiek. Deze aandacht leidde tot een stroom aan publicaties en onderzoeken in de jaren negentig en daarna. Veel onderzoeken naar en interviews met (voormalig) kindsoldaten bereikten een groot publiek (o.a. Cohn & Goodwin-Gill, 1994; Brett & McCallin, 1998; Machel, 2001; Honwana, 2006; Singer, 2006). De verhalen van kinderen die werden gedwongen om hun eigen familie te martelen en te doden, die als seksslaaf werden gebruikt en 'bataljons' die enkel uit kinderen bestonden (zoals de Small Boys Units in Sierra Leone die oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid begingen), toonden het ware gezicht van de moderne oorlogsvoering. Uit diverse studies die veelal op interviews met en observaties van (voormalig) kindsoldaten gebaseerd zijn, weten we hoe en onder welke omstandigheden kinderen gerekruteerd worden. Hoe deze kinderen gedemobiliseerd en gere-integreerd kunnen worden in de gemeenschap, hoe de inzet van kindsoldaten in de toekomst vermeden kan worden en hoe een preventief beleid vastgesteld kan worden (Cohn & Goodwin-Gill, 1994; Brett & McCallin, 1998; Machel, 2001; Honwana, 2006; Singer, 2006; Dupuy & Peters, 2010). Veel minder is er echter bekend over de vraag hoe groot en wijdverspreid het probleem is en in wat voor soort conflicten kindsoldaten ingezet worden. Niet duidelijk is bijvoorbeeld wat de onderscheidende kenmerken zijn van conflicten waarin kindsoldaten ingezet worden ten opzichte van conflicten waar dat niet gebeurt. De reden waarom er weinig informatie over de daadwerkelijke inzet van kindsoldaten beschikbaar is en waarom dit in het verleden zelden tot nooit onder-

1 De auteur wil graag dr. Krijn Peters bedanken voor zijn feedback.

werp van onderzoek is geweest, is omdat het buitengewoon moeilijk is om betrouwbare data over de inzet van kindsoldaten te vergaren.

Ten eerste zijn conflictgebieden waar gevochten wordt vaak zeer beperkt toegankelijk en door de aldaar heersende chaos is het vrijwel onmogelijk een goed en betrouwbaar overzicht over de stand van zaken en de status van de strijdende partijen te krijgen, laat staan dat er betrouwbare data over het aantal kindsoldaten dat ingezet wordt te verkrijgen zijn. Ten tweede kenmerken staten waar een oorlog woedt zich vaak door een gebrekkige bevolkingsregistratie, waardoor de bevolkingsaantallen en exacte leeftijden van de soldaten vaak moeilijk vast te stellen zijn. Ten derde wordt buitenstaanders de toegang tot conflictgebieden en tot de relevante gegevens veelal ontzegd. Ten vierde is er geen eenduidige definitie van kindsoldaten (zie hierna onder het kopje 'Definities en wetgeving') en is de definitie van een kindsoldaat die bijvoorbeeld door een gezaghebbende instantie als Unicef wordt gebruikt zo breed, dat alle kinderen die op een of andere manier betrokken zijn bij strijdende partijen als kindsoldaat gekwalificeerd worden, hetgeen niet altijd terecht is. Het gevolg van het gebruik van een te ruime definitie is dat er geen goed onderscheid meer gemaakt wordt tussen kindsoldaten die daadwerkelijk meevechten en kinderen die slechts zeer zijdelings betrokken zijn, noch tussen bijna 18-jarigen die een ondersteunende rol spelen en 11-jarigen die daadwerkelijk meevechten. Een te ruime definitie wekt (mogelijk ten onrechte) de suggestie dat in alle bestaande gewapende conflicten kindsoldaten meevechten zonder dat enige nuance met betrekking tot de leeftijd, rol en aantallen kindsoldaten gegeven wordt.

Toch zijn er ondanks de hiervoor genoemde problematiek schattingen gemaakt over de inzet van het aantal kindsoldaten. Unicef (1988) schatte het aantal kindsoldaten in 1988 op ongeveer 200.000 wereldwijd. Het Machel-rapport uit 1996 komt uit op een schatting van 300.000 kindsoldaten wereldwijd (Machel, 1996; 2001). Dit cijfer van 300.000 is een welhaast eigen leven gaan leiden omdat het veelvuldig geciteerd wordt. Ook de Coalition to stop the use of child soldiers (hierna: de Coalitie) publiceert elke vier jaar een overzicht van de inzet van kindsoldaten wereldwijd, gespecificeerd naar land, de zogenoemde Child Soldiers Global Reports (hierna: Global reports).² In het Global report van 2001 worden nog veel uitspraken gedaan over aantallen, de latere rapportages uit 2004 en 2008 bevatten nog sporadisch uitspraken over hoeveelheden kindsoldaten.

Naast genoemde organisaties die onder andere het aantal kindsoldaten cijfermatig proberen weer te geven, zijn er slechts enkele empirische onderzoeken naar de inzet van kindsoldaten beschikbaar (o.a. Beber & Blattman, 2011; Gates & Reich, 2010; Andvig & Gates, 2006; Achvarina & Reich, 2006a; 2006b). Ik zal er hier enkele kort bespreken. Achvarina en Reich (2006a) hebben bijvoorbeeld een analyse gemaakt van intrastatelijke conflicten. Dit zijn conflicten tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositie groepen zonder tussenkomst van andere staten. Voor dit onderzoek hebben ze bestaande verklaringen over de inzet van kindsoldaten getoetst en aangevuld met hun eigen argumentatie om zo tot een overkoepelende verklaring te komen met betrekking tot de variatie in de

2 Zie www.childsoldiersglobalreport.org.

hoeveelheid kindsoldaten in verschillende conflicten in Afrika. Voor deze studie werd getoetst wat de invloed was van armoede, de hoeveelheid weeskinderen en de hoeveelheid vluchtelingen en Internal Displaced Persons (IDP's) in een land op de rekrutering van kindsoldaten. De resultaten laten zien dat armoede weliswaar een noodzakelijke conditie is voor de inzet van kindsoldaten, maar dat armoede geen causale verklaring geeft voor aantallen kindsoldaten. Ook toont hun onderzoek aan dat de hoeveelheid weeskinderen in een land slechts een beperkt verband houdt met de hoeveelheid en inzet van kindsoldaten. Enkel de hoeveelheid en toegang tot het aantal IDP's in een land blijkt een sterke voorspeller van de hoeveelheid en inzet van kindsoldaten. Achvarina en Reich (2006a) hebben eveneens een korte analyse gemaakt van de duur van deze conflicten en concluderen dat er weinig verband lijkt te bestaan tussen de duur van het conflict en het al dan niet inzetten van kindsoldaten. Van de 40 door hen geanalyseerde conflicten was in 33 gevallen sprake van (enige) inzet van kindsoldaten. Van de conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet, duurden 23 conflicten langer dan drie jaar, terwijl van de zeven conflicten waarin geen kindsoldaten zijn ingezet er drie langer dan drie jaar duurden. De overige conflicten, zowel met als zonder kindsoldaten, duurden dus korter dan drie jaar. Achvarina en Reich (2006a) concluderen op basis hiervan dat er weinig of zelfs geen verband lijkt te bestaan tussen de duur van een conflict en de inzet van kindsoldaten. Twee andere onderzoekers, namelijk Beber en Blattman (2011), vonden empirische ondersteuning voor de aanname dat de rekrutering en inzet van kindsoldaten worden beïnvloed door indoctrinatie en dat er relatief gezien meer kindsoldaten worden ingezet indien er meer beschikbare kinderen zijn in een conflict. Als reden hiervoor noemen de auteurs onder andere dat deze kinderen weinig andere opties hebben in de samenleving waarin ze opgroeien. Dit maakt de inzet van kindsoldaten in conflictgebieden een alledaags fenomeen dat bovendien nauw samengaat met gedwongen rekrutering. Daarnaast toonden ze aan dat kindsoldaten vaak erg jong zijn. Op basis van gegevens over twaalf gewapende groeperingen uit Liberia, Sierra Leone, Colombia en Uganda hebben ze berekend dat bij de helft van deze groepen minimaal 20 procent van de rekruten jonger is dan 14 jaar, ten minste 40 procent is jonger dan 17 jaar. In drie van de twaalf gewapende groeperingen was het merendeel van de rekruten 17 of jonger en dus kindsoldaat. Veel meer kwantitatief onderzoek is momenteel echter niet voorhanden.

Daar harde kwantitatieve data noodzakelijk zijn om de problematiek van de inzet van kindsoldaten te schetsen en goed preventief beleid op te kunnen zetten, is de doelstelling van deze verkennende bijdrage om de beschikbare data in kaart te brengen en om op zoek te gaan naar de kenmerken van een conflict die de inzet van kindsoldaten kunnen verklaren. In de huidige literatuur omtrent het fenomeen kindsoldaten komt een aantal aannames regelmatig terug die betrekking hebben op kenmerken van het conflict en de inzet van kindsoldaten. Deze aannames zijn tot op heden slechts marginaal kwantitatief getoetst. Veel aannames worden bovendien gedaan naar aanleiding van het vergelijken van slechts enkele conflicten (zie bijvoorbeeld Cohn & Goodwin-Gill, 1994; Honwana, 2006). In onderhavig onderzoek worden, net als in de studie van Achvarina en Reich (2006a), enkele kenmerken van alle conflicten wereldwijd tussen 1998 en 2007

met elkaar vergeleken om zo een aantal van de genoemde aannames kwantitatief te toetsen. Er is daartoe een aantal op genoemde aannames gebaseerde hypothesen opgesteld. Verder zijn diverse kenmerken van conflicten vertaald in meetbare concepten. Op die manier wordt een vergelijking gemaakt tussen de conflicten waar kindsoldaten worden ingezet en de conflicten waar dat niet het geval is en wordt een link gelegd tussen de aard van het conflict en de inzet van kindsoldaten. Onderhavig onderzoek concentreert zich niet alleen op conflicten in Afrika, maar wereldwijd. Zoals eerder aangegeven zijn er geen 100 procent betrouwbare data van de aantallen ingezette kindsoldaten te geven en zorgt de brede definitie van een kindsoldaat die door de rapporterende instanties gebruikt wordt er bovendien voor dat in bijna elk conflict wel kindsoldaten aanwezig zullen zijn. In de methode wordt nader uiteengezet hoe deze problemen ondervangen kunnen worden en wat er aan de hand van de beschikbare data wel vast te stellen is.

Definities en wetgeving

Alvorens over te gaan tot de hypothesen zullen eerst kort de in dit artikel belangrijkste termen, namelijk kindsoldaat en conflict, nader uitgelegd en gedefinieerd worden. Omdat informatie over de inzet van kindsoldaten die in dit onderzoek gebruikt is, is ontleend aan de Global reports van de Coalitie wordt in deze bijdrage dezelfde definitie gehanteerd als in deze rapporten gebruikt is. De definitie die in deze rapportages gebruikt wordt, is opgetekend in de Cape Town Principles en de Paris Principles en is dezelfde die in de Unicef-rapporten gebruikt wordt. In deze rapporten wordt een kindsoldaat als volgt gedefinieerd:

'A child associated with an armed force or armed group refers to any person below 18 years of age who is, or who has been, recruited or used by an armed force or armed group in any capacity, including but not limited to children, boys and girls, used as fighters, cooks, porters, spies or for sexual purposes. It does not only refer to a child who is taking, or has taken, a direct part in hostilities.' (Unicef, 1997; 2007; Global Reports, 2001, 2004, 2008).

Volgens deze ruime definitie valt iedereen onder de 18 jaar die bij een gewapende groep betrokken is of door zo'n groep gebruikt is hieronder en wordt geen onderscheid gemaakt tussen het deelnemen aan gevechtshandelingen en het vervullen van een ondersteunende rol. Een 17-jarige jongen die in het Nederlandse leger opgeleid wordt tot kok is volgens de definitie hiervoor een kindsoldaat. De definitie is onder druk van allerlei lobby-ngo's op deze wijze geformuleerd zodat zo veel mogelijk kinderen eronder vallen. Het verbod op de inzet van kindsoldaten is vastgelegd in The Convention on the Rights of the Child (CRC, 1989) en het Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict (hierna: Optional Protocol, 2002).³ De conventie verbiedt de inzet van kinderen jonger dan 15 jaar als deelnemers aan daadwerkelijke gevechtshandelingen, terwijl het protocol vergelijkbare bewoordingen gebruikt maar de grens bij jonger dan 18 jaar legt. De door genoemde organisaties verza-

3 Zie www2.ohchr.org/english/law/crc.htm en www2.ohchr.org/english/law/crc-conflict.htm.

melde en door mij gebruikte data bestrijken derhalve een grotere groep kinderen dan degenen wier inzet conform het internationale recht verboden is.

Van de staten betrokken bij de 38 conflicten waar volgens de rapporten van de coalitie kindsoldaten worden ingezet, hadden er 36 ten tijde van het conflict de CRC geratificeerd. Het Optional Protocol is getekend door 21 van de 38 landen en geratificeerd door zestien van de 38 landen. De vier staten die betrokken zijn bij conflicten waar geen kindsoldaten zijn ingezet, hebben alle de CRC (1990) geratificeerd. Het Optional Protocol (2002) is door drie van de vier landen getekend, maar was nog door geen van deze landen geratificeerd ten tijde van het conflict.

Omdat de data die in dit onderzoek gebruikt zijn om de conflicten te classificeren en de kenmerken te onderscheiden ontleend zijn aan de gezaghebbende database van de Armed Conflict Database is de definitie van een gewapend conflict aan deze database ontleend:

‘An armed conflict is a contested incompatibility that concerns government and/or territory where the use of armed force between two parties, of which at least one is the government of a state, results in at least 25 battle-related deaths in one calendar year. Armed conflict is also referred to as state-based conflict, as opposed to non-state conflict, in which none of the warring parties is a government so therefore the definition is extended to: the use of armed force between two organized armed groups, neither of which is the government of a state, which results in at least 25 battle-related deaths in a year.’ (www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/, geraadpleegd op 3 mei 2011).

Binnen het internationale humanitaire recht, dat is vastgelegd in onder andere de Verdragen van Genève en dat de regels omtrent oorlogsvoering vastlegt, wordt bovendien een onderscheid gemaakt tussen een interstatelijk conflict, dat wil zeggen, een conflict tussen twee of meer staten en een intrastatelijk conflict: een gewapend politiek conflict binnen een staat, bijvoorbeeld tussen een staat en een afscheidingsbeweging. Ook de Armed Conflict Database hanteert dit onderscheid, maar breidt dit nog uit met *Extrasystemic armed conflict* en *Internationalized internal armed conflict*. Deze typen conflicten worden later in dit artikel gedefinieerd.

De duur van een conflict

Een van de aannames in de huidige literatuur omtrent kindsoldaten is dat de duur van een conflict een factor is die van invloed is op de inzet van kindsoldaten. De verklaring voor het causale verband tussen de duur van het conflict en de inzet van kindsoldaten kan als volgt verklaard worden: hoe langer een conflict duurt, des te waarschijnlijker het wordt dat het reguliere leger net als andere gewapende groeperingen het verlies van manschappen aan gaat vullen met de inzet van kinderen in zijn gelederen (Cohn & Goodwin-Gill, 1994; HRW, 1995; Brett & McCallin, 1998; Machel, 2001; Singer, 2006). Daarnaast is gesuggereerd dat naarmate een conflict langer duurt de kinderen die geboren worden tijdens het conflict het werken als soldaat kunnen zien als een manier om een bestaan voor zichzelf op te bouwen. Het zich aansluiten bij het leger of een gewapende groepering lijkt dan

een logische keuze. De morele standaard van kinderen heeft bovendien te lijden onder het opgroeien in oorlogstijd. Ze kunnen het geloof in rechtvaardigheid verliezen als ze gedurende langere tijd zien dat mensen gedood worden en beseffen dat crimineel gedrag niet altijd wordt bestraft. Dit kan de aarzeling zich bij een leger of gewapende groepering aan te sluiten wegnemen en zo leiden tot meer kindsoldaten (Halsan, 2001). Onderzoek van DeRouen en Sobek (2004) laat bovendien zien dat de oorlogen in Afrikaanse landen onevenredig lang duren ten opzichte van oorlogen op andere continenten. Dit zou op een verband tussen de lengte van een conflict en het gebruik van kindsoldaten kunnen duiden gezien het relatief grote aantal kindsoldaten in Afrika.⁴ Derhalve is mijn eerste hypothese dat de duur van een conflict samenhangt met een effect heeft op het gebruik van kindsoldaten.

H1 De inzet van kindsoldaten hangt samen met de lengte van een conflict: het gebruik van kindsoldaten komt vaker voor in landen waar een conflict is/wordt uitgevochten gedurende een langere tijd

Dodelijke slachtoffers; intensiteit van een conflict

Naast de duur van een conflict kan ook de intensiteit van een conflict, uitgedrukt in het aantal dodelijke slachtoffers per jaar, mogelijk invloed hebben op de inzet van kindsoldaten. Het Programma voor Interdisciplinair Onderzoek naar Oorzaken van Mensenrechtenschendingen, PIOOM (2002), definieert een conflict met een hoge intensiteit als volgt: 'Armed conflict with increased levels of violence and repression crossing the threshold of 1.000 deaths during a period of one year.'⁵ Een *high intensity*-conflict oftewel oorlog is een gewapend conflict met ten minste 1.000 conflictgerelateerde doden per jaar. Conflictgerelateerd zijn in dit geval zowel burgerslachtoffers als strijders die ten gevolge van het conflict overlijden. Bij meer dan 100 maar minder dan 1.000 slachtoffers per jaar wordt gesproken van een *low intensity*-conflict. Als er minder dan 100 slachtoffers zijn, dan spreekt PIOOM van een gewapend conflict. Bij minder dan 25 slachtoffers per jaar wordt niet langer gesproken van een gewapend conflict (PIOOM, 2002). Ook Gleddisch e.a. (2002) maken een onderscheid naar intensiteit van een conflict; hier wordt het onderscheid 'minor' of 'war' gebruikt, waarbij 'minor' staat voor tussen de 25 en 999 conflictgerelateerde doden per conflict jaar en 'war' de aanduiding is voor 1.000 of meer conflictgerelateerde doden per conflictjaar.⁶ De aanname is dat het aantal dodelijke slachtoffers in een conflict invloed heeft op de inzet van kindsoldaten. Hoe meer doden er bijvoorbeeld in een leger of gewapende groeperingen vallen, des te waarschijnlijker het wordt dat het verlies van manschappen aangevuld moet worden. Kindsoldaten worden dan veelal als een

4 Er is ook onderzoek dat claimt dat er weinig tot geen verband bestaat tussen de duur van een conflict en het gebruik van kindsoldaten. Zie hiervoor bijvoorbeeld het artikel van Achvarina en Reich (2006b).

5 Informatie komt van de 'World conflict map 2000'.

6 Zie www.pcr.uu.se/publications/UCDP_pub/Codebook_UCDP_PRIO%20Armed%20Conflict%20Dataset%20v4_2009.pdf voor alle definities.

goed alternatief gezien. Dit hangt onder andere samen met een zekere overpopulatie van kinderen in de samenleving, wat hen een goedkope, ongelimiteerde en steeds hernieuwbare bron voor rekrutering maakt (Dallaire, 2011; Singer, 2006). Indien er veel burgerslachtoffers vallen, heeft dat tevens tot gevolg dat families uit elkaar vallen, familieleden uit elkaar gedreven worden en kinderen wees worden. Kinderen zonder ouderlijk of familiair toezicht en die op zichzelf aangewezen zijn, zijn extra kwetsbaar voor (gedwongen) rekrutering (Brett & Specht, 2004; Delap, 2005; Wessells, 2006). Het kan in een dergelijk geval heel goed zo zijn dat kinderen die hun familie kwijt zijn of wees geworden zijn, bescherming bij gewapende groeperingen zoeken en zich uit vrije wil bij hen aansluiten. Derhalve is mijn tweede hypothese dat de intensiteit van een conflict, uitgedrukt in het aantal dodelijke slachtoffers per jaar, van invloed is op de inzet van kindsoldaten.

H2 De inzet van kindsoldaten hangt samen met de intensiteit van een conflict uitgedrukt in het aantal conflictgerelateerde dodelijke slachtoffers per jaar: hoe dodelijker een conflict, hoe groter de kans dat kindsoldaten worden ingezet

Type conflict

In de periode na de Koude Oorlog is wereldwijd een groot aantal conflicten uitgebarsten. Deze zogenaemde *new wars* zijn steeds chaotischer en criminelier geworden (Machel, 2001; Kaldor, 2006; Kalyvas, 2006). Anders dan voor de Tweede Wereldoorlog, toen de meeste oorlogen tussen staten (interstatelijke conflicten) uitgevochten werden, zijn de meeste gewapende conflicten tegenwoordig burgeroorlogen (intrastatelijke conflicten). Een typerend kenmerk van dit type conflict is dat zij vaak deels in dichtbevolkte gebieden uitgevochten worden en dat er steeds meer burgerslachtoffers vallen. Ook de cijfers staven deze tendens: ten tijde van de Tweede Wereldoorlog waren 50 procent van de dodelijke slachtoffers burgers, terwijl in de conflicten eind jaren negentig 80 procent van de slachtoffers burgers waren (Kaldor, 2006). Doordat in veel van deze *new wars* guerrilla's meestrijden en de strijd zich in relatief dichtbevolkte gebieden afspeelt, is niet meer duidelijk wie nu wel bij de strijdende partijen hoort en wie niet. Het in het humanitaire oorlogsrecht zo belangrijke verschil tussen *combattants* enerzijds en *non-combattants* en burgers anderzijds is – in ieder geval op het slagveld – niet meer helder. Deze vertroebeling heeft tot gevolg dat burgeroorlogen als zeer dodelijke conflicten (*high intensity*) te boek staan en het aantal slachtoffers onder burgers zowel relatief als absoluut erg hoog is (Fearon & Laitin, 2003; Rosen, 2005; Wessells, 2006). Burgers kunnen zich ook steeds moeilijker aan de strijd onttrekken. Dit heeft weer tot gevolg dat veel kinderen gescheiden worden van ouders, hetzij door de chaos van de oorlog, hetzij door verlies van familieleden waardoor ze door het wegvallen van familiair toezicht extra kwetsbaar worden voor rekrutering. Voorts leidt oorlog tot een militarisering van de maatschappij waarin de participatie in strijdkrachten of een gewapende groepering de norm schijnt te zijn (Happold, 2005). Dit werkt in de hand dat het aansluiten bij een gewapende groepering een voor de hand liggende keuze wordt voor kinderen. Door zich aan te

sluiten bij een gewapende groep ontsnapt een kind aan de gevoelens van kwetsbaarheid en hulpeloosheid omdat de groep een substituut wordt voor weggevalen familie. De groep biedt bescherming en toekomstperspectieven (Happold, 2005). In een rapport van Unicef wordt daarnaast gesteld dat kindsoldaten vooral actief zijn in relatief kleine, interne conflicten. Kinderen vechten niet in internationale conflicten waar zij tussen staande legers waarschijnlijk alleen maar in de weg zouden lopen. Kinderen zijn wel actief en zeer bruikbaar in burgeroorlogen waar ze in het type strijd dat gevoerd wordt goed ingezet kunnen worden. Daarnaast zal in dit type conflict, zeker als religieuze of etnische vijandigheden het conflict veroorzaakt hebben, vanuit de samenleving een zekere sociale druk om mee te vechten ook door kinderen gevoeld worden (Achvarina & Reich, 2006a). Door de veranderde wijze van oorlogsvoering wordt de inzet van kindsoldaten waarschijnlijker. Derhalve is mijn laatste hypothese dat het type conflict van invloed is op de inzet van kindsoldaten.

H3 De inzet van kindsoldaten hangt samen met het type conflict: in burgeroorlogen worden vaker kindsoldaten ingezet dan in klassieke internationale gewapende conflicten

Methode

Data over de inzet van kindsoldaten zijn overgenomen uit de drie Global reports van de Coalitie. Het eerste Global report dateert uit 2001 en beslaat de periode van juni 1998 tot april 2001, het Global report 2004 beslaat de periode van april 2001 tot maart 2004 en het meest recente rapport uit 2008 beslaat de periode van april 2004 tot oktober 2007. De Global reports vormden het startpunt van dit onderzoek. Op basis van deze drie rapporten zijn landen geïdentificeerd waar melding wordt gemaakt van het gebruik van kindsoldaten.⁷ Daarom is de onderzoeksperiode gelijk aan die van deze Global reports gekozen, te weten 1998-2007. Daarnaast is gebruik gemaakt van de Armed Conflict Database, waarin allerlei gegevens over conflicten wereldwijd na de Tweede Wereldoorlog vermeld staan. Deze database is gebruikt om een lijst samen te stellen van alle landen waar in genoemde onderzoeksperiode sprake was van een conflict; dit kwam op een totaal van 42 conflicten wereldwijd. Vervolgens zijn deze gegevens naast die van de Global reports gelegd om te kunnen vaststellen in welke conflicten wel en in welke conflicten geen kindsoldaten werden ingezet. Derhalve wordt de vergelijking gemaakt tussen 38 conflicten met kindsoldaten en vier conflicten zonder kindsoldaten.

Casestudies

Om de complexiteit en de afwijkingen in de data goed te kunnen weergeven, volgen allereerst enkele korte casestudies van conflicten. Op deze manier wordt duidelijk hoe moeilijk het is om betrouwbare en gefundeerde uitspraken te doen over

7 Zie www.childsoldiersglobalreport.org.

het aantal kindsoldaten in een conflict, alsmede ook over hun leeftijd en de rol die zij spelen.

Myanmar

Myanmar, het voormalige Birma en een van de langstlopende conflicten in de database, wordt vaak als een van de landen aangemerkt waar het probleem omtrent kindsoldaten heel groot, zo niet het grootst ter wereld is (Machel, 1996; Brett & McCallin, 1998; HRW, 2002). Schattingen over aantallen kindsoldaten lopen uiteen van 50.000 (Machel, 1996; Brett & McCallin, 1998) tot 70.000 (HRW, 2002). Ook worden percentages van de hoeveelheid kinderen in de gewapende groeperingen ten opzichte van de totale grootte van dit soort groeperingen gegeven ter illustratie. Deze schattingen lopen uiteen van 19 procent (Machel, 1996) tot 35-45 procent (HRW, 2002). Deze schattingen zijn onder andere gebaseerd op ooggetuigenverslagen van voormalig kindsoldaten aan wie gevraagd werd een indicatie te geven van de grootte van het bataljon waar ze in dienden en hun inschatting van hoeveel soldaten in dit bataljon onder de 18 zouden zijn. Er zijn meldingen van kinderen van 11 jaar die gedwongen gerekruteerd zijn, die mishandeld werden tijdens de training en die aangezet zijn tot het plegen van mensenrechtenschendingen tegen burgers en andere minderjarige rekruten (HRW, 2002). Onduidelijk is hoe groot het percentage kindsoldaten is dat ook daadwerkelijk actief bij gevechtshandelingen betrokken was en of die inzet verband houdt met hun leeftijd. Wel is duidelijk dat kindsoldaten door alle partijen in het conflict gebruikt worden.

Ethiopië

Het conflict in Ethiopië duurde eind 2007 reeds 42 jaar en is daarmee eveneens een van de langstlopende conflicten in de database. In het Global report van 2001 wordt gesteld: 'thousands of children were recruited' (Global report, 2001). Het zijn er veel, maar het blijft dus onduidelijk hoeveel dit er bij benadering zijn. Dit staat in schril contrast met de Global reports van 2004 en 2008, waarin het volgende wordt gezegd over de inzet van kindsoldaten in Ethiopië: 'There was no evidence of under-18s being used by government forces. The possibility of under-18's being recruited could not be ruled out, given the lack of a functioning birth registration system.' Bovendien staat vermeld dat het moeilijk is toegang te krijgen tot bepaalde gebieden in het land, waardoor het lastig is te bepalen of kinderen gerekruteerd zijn door gewapende politieke groeperingen. Er wordt wel verwezen naar een nieuwsbrief van Rädä Barnen uit 2001 waarin melding is gedaan van jonge voormalige soldaten die rapporteren dat een van de gewapende groeperingen jongens en meisjes gerekruteerd zou hebben (Global report, 2004).

Nigeria

Het conflict in Nigeria woedde in 2004. In het Global report van 2008 wordt gesteld dat er geen bewijs is dat er kindsoldaten meevechten in het regeringsleger, maar dat kinderen wel participeerden in 'armed vigilante and youth groups'. Daarnaast speelden kinderen een rol in botsingen tussen religieuze en etnische groeperingen. Een aangehaald rapport van Human Rights Watch gaf bovendien

aan dat er honderden ongewapende burgers gedood zijn door dit soort groepen en dat kinderen deelnamen aan deze moorden (Global report, 2008).

Betrouwbaarheid van de data

Wat kan nu gezegd worden over de betrouwbaarheid van de data? De cijfers die ontleend zijn aan de Global reports zijn gebaseerd op informatie van verschillende organisaties, journalisten en ooggetuigenverslagen. Deze bronnen worden lang niet altijd bevestigd door een tweede waarneming, waarmee de betrouwbaarheid dan ook niet gegarandeerd kan worden. Bovendien worden schattingen van aantallen kindsoldaten in een conflictperiode gezien als een cijfer per jaar en niet als een totaal voor de gehele conflictperiode. Toch worden er soms uitspraken gedaan over hoeveelheden die wel de gehele periode van het conflict beslaan, zoals in Somalië, waar schattingen van 200.000 kindsoldaten worden gedaan in het Global report van 2004. Daarnaast variëren cijfers die worden genoemd soms enorm: in Sudan bijvoorbeeld, waar schattingen in 2004 variëren van 23.000 tot 35.000. Ook zijn er diverse conflicten waarbij men zich niet gewaagd heeft aan het schatten van aantallen of in vaagheden wordt gesproken door melding te maken van 'several thousands', 'incidental' of 'on massive scale'. Het is dus niet gemakkelijk om concrete uitspraken te doen over aantallen kindsoldaten, simpelweg omdat deze informatie of niet voorhanden is, of (te) weinig betrouwbaar is en bovendien er geen cijfermatig onderscheid gemaakt is naar de leeftijden en rollen die zij spelen. Derhalve is er in dit onderzoek voor gekozen om op basis van de beschikbare data een classificatie te maken van aantallen kindsoldaten. Deze onderverdeling is een redelijk grove verdeling, gebaseerd op hoe in de Global reports de aanwezigheid van kindsoldaten in een conflict wordt weergegeven. Er zijn vier categorieën gemaakt. Per conflict is bekeken of er sprake is van (1) geen tot weinig kindsoldaten, (2) weinig kindsoldaten c.q. slechts een incidentele melding, (3) veel kindsoldaten, tot (4) wijdverspreid/erg veel. Op die manier kan gekeken worden naar de omvang van het probleem in een bepaald conflict en kunnen met enige voorzichtigheid toch uitspraken worden gedaan over mogelijke relaties tussen de duur van het conflict en de omvang van de hoeveelheid kindsoldaten. In tabel 1 (derde kolom) is de codering opgenomen voor elk conflict. Desondanks blijft ook het coderen moeilijk, aangezien de tekst in de Global reports soms ruimte laat voor interpretatie en ook bevatten de reports tegenstrijdige meldingen. Een voorbeeld hiervan is het Global report van 2001 over Afghanistan. Er wordt hier aangegeven dat kindsoldaten 'indicated' zijn in alle gewapende groeperingen, maar aantallen zijn onbekend. Toch wordt in de lopende tekst eveneens de melding gemaakt 'children have been heavily involved in the 20-years-old-war'. Dit voorbeeld illustreert hoe moeilijk het is om dan te bepalen of er veel of weinig kindsoldaten in het conflict ingezet zijn. Toch bevatten de Global reports een schat aan informatie. Voor dit onderzoek zijn alle Global reports en andere genoemde databronnen dan ook minutieus bestudeerd om te verkennen hoe de bestaande aannames over kindsoldaten getoetst kunnen worden.

Tabel 1: *Overzicht data kindsoldaten wereldwijd*

Conflict	Kindsol- daten	Omvang (0=no/very few reports, 0-10; 1=few/incidental, 10-700; 2=common/ many, 700-5.000; 3=widespread/ extensive/systemati- cally/massive, >5.000; 4=unknown)	Star- tjaar	Eindjaar/ einde onder- zoeksperi- ode	Aantal conflict- jaren	Conflict- jaren minor	Conflict- jaren war	Conflict- jaren type 1	Conflict- jaren type 2	Conflict- jaren type 3	Conflict- jaren type 4
Angola	ja	3	1961	2007	44	14	30	14	0	19	11
Burundi	ja	3	1994	2006	13	9	4	0	0	13	0
Central African Republic	ja	3	2001	2006	3	3	0	0	0	1	2
Ivoorkust	ja	2	2002	2004	3	3	0	0	0	3	0
Tsjaad	ja	1	1997	2007	9	8	1	0	0	9	0
Congo, Demo- cratic Republic of the	ja	3	1996	2007	8	4	4	0	0	2	6
Congo, Republic of the	ja	2	1997	2002	4	2	2	0	0	0	4
Guinea	ja	2	2000	2001	2	2	0	0	0	2	0
Liberia	ja	3	2000	2003	4	3	1	0	0	4	0
Rwanda	ja	3	1990	2002	11	7	4	0	0	10	1
Sierra Leone	ja	3	1991	2000	10	8	2	0	0	9	1
Somalïë	ja	3	2001	2007	4	3	1	0	0	2	2
Uganda	ja	3	1978	2007	29	16	13	0	0	25	4

Tabel 1: (Vervolg)

Conflict	Kindsof- daten	Omvang (0=no/very few reports, 0-10; 1=few/incidental, 10-700; 2=common/ many, 700-5.000; 3=widespread/ extensive/systemati- cally/massive, >5.000; 4=unknown)	Star- tjaar	Eindjaar/ einde onder- zoekspri- ode	Aantal conflict- jaren	Conflict- jaren minor	Conflict- jaren war	Conflict- jaren type 1	Conflict- jaren type 2	Conflict- jaren type 3	Conflict- jaren type 4
Colombia	ja	3	1964	2007	44	40	4	0	0	44	0
Afghanistan	ja	3	1978	2007	29	2	27	0	0	14	15
India	ja	2	1978	2007	30	17	13	0	0	27	3
Indonesië	ja	2	1997	2005	9	9	0	0	0	9	0
Myanmar	ja	3	1948	2007	59	25	34	0	0	59	0
Philippines	ja	2	1969	2007	39	29	10	0	0	39	0
Nepal	ja	2	1996	2006	11	7	4	0	0	11	0
Sri Lanka	ja	2	1984	2007	22	6	16	0	0	22	0
Rusland	ja	3	1999	2007	9	5	4	0	0	9	0
Israël	ja	1	1948	2007	60	56	4	0	1	59	0
Gaza West Bank	ja	1	2000	2007	8	8	0	0	0	8	0
Iran	ja	4	1999	2007	6	6	0	0	0	6	0
Irak	ja	1	2003	2007	5	0	5	0	1	4	0
Soedan	ja	3	1983	2007	25	4	21	0	0	24	1
Thailand	ja	0	2003	2007	5	5	0	0	0	5	0
Eritrea	ja	4	1997	2003	5	2	3	0	2	3	0

Tabel 1: (Vervolg)

Conflict	Kindsol- daten	Omvang (0=no/very few reports, 0-10; 1=few/incidental, 10-700; 2=common/ many, 700-5.000; 3=widespread/ extensive/systemati- cally/massive, >5.000; 4=unknown)	Star- tjaar	Eindjaar/ einde onder- zoekspri- ode	Aantal conflict- jaren	Conflict- jaren minor	Conflict- jaren war	Conflict- jaren type 1	Conflict- jaren type 2	Conflict- jaren type 3	Conflict- jaren type 4
Ethiopië	Ja	2	1964	2007	42	23	19	0	0	34	8
Turkije	Ja	1	1984	2007	24	16	8	0	0	24	0
Azerbajjan	Ja	0	2005	2005	1	1	0	0	0	0	1
Peru	Ja	1	1982	2007	19	9	10	0	0	19	0
Nigeria	Ja	1	2004	2004	1	1	0	0	0	1	0
Macedonia	Ja	0	2001	2001	1	1	0	0	0	1	0
Uzbekistan	Ja	0	1999	2004	3	3	0	0	0	2	1
USA	Ja	2	2001	2007	7	5	2	0	1	0	6
Guinea Bissau	Ja	1	1998	1999	2	2	0	0	0	0	2
Senegal	Nee	0	1990	2003	9	9	0	0	0	9	0
Leshoto	Nee	0	1998	1998	1	1	0	0	0	0	1
Egypte	Nee	0	1993	1998	6	6	0	0	0	6	0
Georgia	Nee	0	2004	2004	1	1	0	0	0	1	0

Kenmerken van de conflicten en van de kindsoldaten

Voor elk conflict is vastgesteld wanneer het begon. Hierbij moet opgemerkt worden dat het mogelijk is dat de begindatum van een conflict voor de onderzoeksperiode van 1998-2007 zou kunnen liggen en op dat moment (in 1998) mogelijk al decennialang voortduurde. Voor elk conflict is de totale duur vastgesteld gemeten in jaren. Daarnaast is het aantal conflictjaren voor elk conflict vastgesteld. Dit is gedaan omdat uit de informatie van de UCDP/PRIO Armed Conflict Database v. 4-2009, 1946-2009 (hierna: Armed Conflict Database) bleek dat er in sommige gevallen enkele jaren geen sprake was van een conflict, maar dat het conflict zogezegd weer opblaaid binnen de door mij gekozen onderzoeksperiode. Het kan dus zo zijn dat de totale duur van een conflict langer is dan het daadwerkelijke aantal conflictjaren omdat er een staakt-het-vuren van enkele jaren geweest is. Het totaal aantal conflictjaren van conflicten waar kindsoldaten actief waren, komt uit op 610 jaren. Het totaal aantal conflictjaren van conflicten waarin geen kindsoldaten actief waren, komt uit op twintig jaren.

Om de intensiteit van het conflict te bepalen is gekozen voor de data uit de Armed Conflict Database. Dit omdat deze database informatie verschaft over de gehele onderzoeksperiode, terwijl het laatste overzicht van PIOOM dateert uit 2002 en dus geen gegevens verstrekt over de periode na 2002. Omdat het zeer moeilijk is betrouwbare data te krijgen over aantallen dodelijke slachtoffers (Bijleveld, verwacht 2012) in een conflict wordt in de Armed Conflict Database het onderscheid 'minor' of 'war' gebruikt, waarbij 'minor' staat voor tussen de 25 en 999 conflictgerelateerde doden per conflictjaar en 'war' de aanduiding is voor meer dan 999 conflictgerelateerde doden per conflictjaar.⁸ De aanduiding 'minor' of 'war' kan dus per conflictjaar verschillen en is afhankelijk van de hoeveelheid dodelijke slachtoffers in dat jaar van het conflict. In sommige staten was bovendien sprake van verschillende conflicten tegelijkertijd. Dan kan het zo zijn dat er sprake is van zowel een intensiteitsniveau 'minor' als 'war' in hetzelfde conflictjaar. Indien in de Armed Conflict Database aangegeven werd dat in een conflictjaar zowel sprake was van een intensiteit 'minor' als 'war', is gekozen voor het intensiteitsniveau van 'war' in dat conflictjaar.

De Armed Conflict Database maakt eveneens een onderscheid tussen de verschillende typen conflicten. De verschillende typen die in deze dataset onderscheiden worden, zijn

1. 'Extrasystemic armed conflict' is een conflict tussen een staat en een niet-staatelijke groep buiten zijn eigen grondgebied. Deze conflicten zijn per definitie territoriaal, omdat vanuit de kant van de overheid gevochten wordt om de controle over een gebied buiten het staatsbestel vast te houden.
2. 'Interstate armed conflict' is een conflict tussen twee of meer staten.
3. 'Internal armed conflict (intrastate)' is een conflict tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositiegroepen zonder tussenkomst van andere staten.

8 Zie www.pcr.uu.se/publications/UCDP_pub/Codebook_UCDP_PRIO%20Armed%20Conflict%20Dataset%20v4_2009.pdf voor alle definities.

4. 'Internationalized internal armed conflict' is een conflict tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositiegroepen met tussenkomst van andere staten (secundaire partijen) op één of beide zijden.

Indien in de database werd aangegeven dat er meerdere typen conflict in hetzelfde jaar werden uitgevochten, is gekozen voor het hoogste nummer qua type conflict (1-4). Voorbeeld hiervan is Angola, waar in het jaar 2002 is aangegeven dat er sprake was van een type 3- en een type 4-conflict. Dit conflictjaar wordt gescoord als een type 4 omdat de aanname uit de literatuur is dat het aantal kindsoldaten het hoogst, en daarmee het meest waarschijnlijk, is in intrastatelijke conflicten. Door inmenging van een partij van buitenaf is het waarschijnlijk dat de inzet en hoeveelheid kindsoldaten groter zijn omdat meerdere partijen elkaar bevechten, wat de strijd intensiveert, hetgeen tot meer dodelijke slachtoffers kan leiden, wat er weer toe leidt dat kindsoldaten ingezet worden om bijvoorbeeld troepen aan te vullen.

Aanvullend is er in dit artikel voor gekozen om voor enkele conflicten nader te bepalen welke rol kindsoldaten hadden in dit conflict. De definitie van kindsoldaten zoals deze gehanteerd wordt door de Coalitie is, zoals hiervoor reeds aangegeven, zeer ruim. Volgens deze definitie kunnen kinderen in zowel 'combattant roles' (vechtend) als 'non-combattant roles' (niet-vechtend/ondersteunend) worden ingezet. Met andere woorden, kinderen kunnen gebruikt worden om daadwerkelijk mee te vechten door wapens te gebruiken en zich in de gevechten te mengen of ze kunnen in een meer faciliterende rol ingezet worden.

Resultaten

Daar bij 38 van de 42 gewapende conflicten tijdens de onderzoeksperiode kindsoldaten zijn ingezet en bij slechts vier conflicten daarvan volgens de rapporten geen sprake was, is het heel moeilijk om conflicten met en conflicten zonder kindsoldaten met elkaar te vergelijken. Daarom is gekozen voor beschrijvende statistiek om te bekijken in hoeverre de aannames uit de literatuur over kindsoldaten aangenomen, dan wel verworpen kunnen worden. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de dataverzameling op basis van de Global reports en de Armed Conflict Database.

Duur

Conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, duurden gemiddeld zestien jaar. Conflicten waarin geen kindsoldaten ingezet zijn, duurden gemiddeld 4,25 jaar. Van de in totaal 38 conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, duurden ruim een derde korter dan vijf jaar (36,8 procent). Voor de conflicten waarin geen kindsoldaten ingezet zijn, geldt dat er twee langer duurden dan vijf jaar en twee korter dan vijf jaar. De langste conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, zijn respectievelijk Myanmar en Israël. Beide duurden in 2007 al 60 jaar; het conflict in Israël aaneengesloten, in het geval van Myanmar is er in 2004 geen sprake geweest van een conflict. Het conflict in Israël kent dan ook de meeste conflictja-

ren. Het langste conflict waarbij geen melding is gemaakt van de inzet van kindsoldaten is het conflict in Senegal; dit conflict was eind 2007 veertien jaar aan de gang. Er is echter in dit conflict sprake van een aantal jaren waarover in de Armed Conflict Database wordt aangegeven dat er geen sprake is van een conflict, wat het totaal aantal conflictjaren op negen brengt. De kortste conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, zijn die in Nigeria, Macedonië en Azerbeidzjaan, die alle een jaar duurden. Van de vier conflicten zonder kindsoldaten duurden de conflicten in Lesotho en Georgië een jaar.

Intensiteit

In totaal is een uitspraak gedaan over 610 conflictjaren waarin kindsoldaten ingezet zijn en twintig jaar waarin dat niet het geval was. In bijna 60 procent van de conflictjaren waarin kindsoldaten ingezet zijn, was er sprake van een intensiteitsniveau 'minor' tegen 40 procent 'war'. De conflictjaren waarin geen melding van kindsoldaten werd gemaakt, hebben zonder uitzondering een intensiteitsniveau van 'minor', wat dus betekent dat in de conflicten waarin geen kindsoldaten actief waren sprake was van minimaal 25 en maximaal 999 strijdgerelateerde doden per jaar. Van de conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, was er alleen in het conflict in Irak een intensiteitsniveau 'war', wat dus betekent dat er in elk van de conflictjaren in Irak sprake was van minstens 1.000 strijdgerelateerde dodelijke slachtoffers. Bij bijna een derde van deze conflicten is sprake van een intensiteitsniveau 'minor' gedurende de gehele periode. Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat dit over het algemeen kortdurende conflicten zijn; het langste conflict met alleen intensiteitsniveau 'minor' is het conflict in Indonesië dat negen conflictjaren telt. In de overige conflicten is sprake van zowel een intensiteitsniveau 'minor' als 'war'.

Type conflict

Van de verschillende typen conflicten komt type 3, tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositie groepen zonder tussenkomst van andere staten, het meeste voor (zie tabel 1). In dit type conflict is soms wel en soms geen sprake van de inzet van kindsoldaten. In de conflicten die getypeerd zijn als type 1 of 2 is altijd sprake van de inzet van kindsoldaten. Ook voor deze conflicten echter geldt dat het merendeel van de conflictjaren een type 3 is. Drie van de vier conflicten waarin geen kindsoldaten zijn ingezet, zijn als type 3 geclassificeerd. Het enige conflict dat als type 4 is geclassificeerd en waarin geen kindsoldaten zijn ingezet, is het conflict in Lesotho. In alle andere conflicten die als type 4 zijn gekwalificeerd, zijn wel kindsoldaten ingezet.

Nadere analyse en beschouwing van de resultaten

Gelet op de resultaten lijkt het erop dat de conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn van een langere duur zijn dan de conflicten waarin geen kindsoldaten ingezet zijn. Toch kan niet zonder meer gesteld worden dat er per se sprake is van een causale relatie tussen de duur van een conflict en de inzet van kindsoldaten. Veel conflicten vinden plaats in landen waar de staat te arm is om een goedwerkend legerapparaat te betalen. Hierdoor kan het in dit soort landen lang duren voordat

een opstand onderdrukt is. Dit zou dan dus betekenen dat armoede de verklarende factor is voor zowel de duur van het conflict als de inzet van kindsoldaten en dat de duur op zich niet noodzakelijkerwijs de inzet van kindsoldaten kan verklaren. Om dit nader uit te zoeken zou vervolgonderzoek zich meer moeten richten op economische factoren om eventuele causale verbanden aan te kunnen tonen. Zoals gezegd duurden de conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet gemiddeld langer dan waarin dit niet het geval was. Toch zijn er veertien relatief kortdurende conflicten die vijf jaar of korter duurden (43 conflictjaren totaal) waarin kindsoldaten zijn ingezet. In negen van deze veertien conflicten was enkel sprake van een intensiteitsniveau 'minor', de overige vijf conflicten hadden zowel een intensiteitsniveau van 'minor' als 'war', met als enige uitzondering het conflict in Irak, waarbij in alle conflictjaren sprake was van 'war'. Bij het merendeel van deze conflicten is sprake van een type 3-conflict, tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositiegroepen zonder tussenkomst van andere staten (65,1 procent) en een type 4-conflict, tussen de regering van een staat en één of meer interne oppositie groepen met tussenkomst van andere staten (secundaire partijen) op één of beide zijden (27,9 procent). Het type 1-conflict tussen een staat en een niet-statelijke groep buiten zijn eigen grondgebied, komt bij deze groep niet voor, type 2, een conflict tussen twee of meer staten, wordt teruggevonden in twee conflicten, in totaal in drie conflictjaren (6,9 procent).

Een afzonderlijke analyse is gemaakt van conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet en die langer dan vijf jaar duurden (N=24, totaal 567 conflictjaren). Deze conflicten duurden gemiddeld 23,6 conflictjaren. Al deze conflicten hadden beide intensiteitsniveaus. 'Minor' kwam in 58,7 procent van de conflictjaren voor, tegen 41,3 procent van de conflictjaren 'war'. In het merendeel van deze conflictjaren is ook hier sprake van een type 3 (87,3 procent) en een type 4 (9,9 procent). Het type 1-conflict tussen een staat en een niet-statelijke groep buiten zijn eigen grondgebied komt één keer voor, over veertien conflictjaren in het conflict in Angola, type 2 wordt teruggevonden in twee conflicten, maar dan in totaal in twee conflictjaren (respectievelijk één jaar Irak en één jaar Verenigde Staten).

Letten op de beschikbare data blijkt dat indien onderscheid gemaakt wordt tussen de rollen waarin kinderen ingezet worden in gewapende conflicten (N=38) er verschillen te onderscheiden zijn (zie tabel 2). Er is in deze tabel aangegeven in hoeveel conflicten er in elk Global report melding wordt gemaakt van de rollen die kindsoldaten vervullen. De analyse van de rol die kinderen kunnen spelen in een conflict laat zien dat slechts in zes van de 38 conflicten met kindsoldaten sprake is van de inzet van kinderen in een niet-vechtende rol. Kindsoldaten worden in deze conflicten vooral gebruikt als informanten of enkel voor training. In de meeste andere conflicten wordt expliciet melding gemaakt van kinderen in vechtende rollen. De conflicten met kinderen in niet-vechtende rollen, maar die wel worden aangemerkt als kindsoldaat, dienen nader bestudeerd te worden in vervolgonderzoek omdat dit als een aparte categorie gezien moet worden.

De aantallen die genoemd worden in de Global reports laten zien dat van de 38 conflicten er in veertien conflicten sprake was van het gebruik van kindsoldaten op grote schaal, terwijl er in vijf conflicten sprake was van erg weinig (enkele tien-

Tabel 2: *Overzicht van rollen die kindsoldaten vervullen in conflicten*

	Enkel melding van kinderen in 'combatant' rol	Enkel melding van kinderen in 'non-combatant' rol	Melding van kinderen in beide rollen	Onbekend, geen informatie over gegeven
Aantal conflicten (N=38) volgens GR 2001 met kindsoldaten	12	0	17	9
Aantal conflicten (N=38) volgens GR 2004 met kindsoldaten	8	3	16	11
Aantal conflicten (N=38) volgens GR 2008 met kindsoldaten	0	3	28	7

tallen) kindsoldaten (zie tabel 1). Vervolgonderzoek moet zich eveneens richten op het vergelijken van conflicten waar veel en weinig kindsoldaten ingezet worden om zo mogelijke verschillen in kenmerken vast te kunnen stellen. Ook kan dan gericht gekeken worden naar de leeftijd van kindsoldaten. In de Global reports wordt soms een enkel voorbeeld gegeven waarin expliciet de vaak jonge leeftijd van een kindsoldaat wordt genoemd die betrokken zou zijn bij gevechten. Een nadere analyse van deze voorbeelden kan helpen een meer genuanceerd beeld te schetsen van het fenomeen van kindsoldaten.

Conclusie

Voor dit artikel is een overzicht gemaakt van diverse aannames die in de literatuur en beleidsdocumenten over kindsoldaten naar voren worden gebracht. De hypothesen die ik op basis van die aannames heb opgesteld, zijn in deze bijdrage getoetst.

Op basis van bestaande literatuur en onderzoek werd gesteld dat de inzet van kindsoldaten verband zou houden met de duur van een conflict. De uitkomsten van de analyse laten zien dat de conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet, variëren in aantal conflictjaren. De kortste conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet, hadden een duur van minder dan één jaar, de langste 60 jaar. Gemiddeld genomen duren de conflicten waarin wel kindsoldaten zijn ingezet bijna vier keer zo lang als de conflicten zonder kindsoldaten. Het lijkt erop dat deze analyse hiermee ondersteuning biedt voor de eerste hypothese. Toch blijkt dat, indien een vergelijking wordt gemaakt tussen de kortdurende conflicten waarin wel en waarin geen kindsoldaten zijn ingezet, de gemiddelde duur in totaal aantal conflictjaren elkaar niet veel ontloopt. Het zijn zelfs de conflicten waarin geen kindsoldaten zijn ingezet die dan gemiddeld iets langer duren dan de kortdurende conflicten waarin wel kindsoldaten zijn ingezet. Hiermee wordt echter de hypothese dat de lengte van een conflict invloed heeft op de inzet van kindsoldaten en dat het gebruik van kindsoldaten vaker voorkomt in landen waar een conflict wordt uitgevochten over een langere tijd niet weerlegd. Conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn, duren lang, in de meeste gevallen zelfs veel langer dan de conflicten

waarin geen kindsoldaten zijn ingezet. Zelfs als blijkt dat een deel van de conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet korter duurt dan vijf jaar blijft deze aanname overeind omdat ook van de conflicten waarin geen kindsoldaten zijn ingezet in de helft van de gevallen sprake was van minder dan vijf conflictjaren.

De tweede hypothese keek naar het intensiteitsniveau uitgedrukt in het aantal dodelijke slachtoffers van een conflict in relatie tot de inzet van kindsoldaten. Bij alle conflicten waarin geen kindsoldaten zijn ingezet, is er sprake van het intensiteitsniveau 'minor'. Dit lijkt ondersteuning te bieden aan de hypothese omdat een intensiteitsniveau 'minor' aangeeft dat er minder dan 1.000 dodelijke slachtoffers in dat conflictjaar zijn gevallen. Echter, de conflicten waarin wel kindsoldaten ingezet worden, hebben voor het merendeel eveneens een intensiteitsniveau 'minor' en er is ook een aantal conflicten dat zelfs voor geen enkel conflictjaar het intensiteitsniveau 'war' kent. De aanname dat het aantal dodelijke slachtoffers in een conflict invloed heeft op de inzet van kindsoldaten en dat hoe meer doden er in een leger of gewapende groeperingen vallen, het des te waarschijnlijker wordt dat het verlies van manschappen aangevuld moet worden met kindsoldaten, moet dus met enige voorzichtigheid worden gezien. Dit omdat ook de conflicten waarin kindsoldaten ingezet zijn dus lang niet altijd een dusdanig intensiteitsniveau hebben dat er meer dan 1.000 dodelijke slachtoffers in een jaar vallen. Enige nuance is hier op zijn plaats omdat in dit onderzoek niet is gekeken naar het moment waarop kindsoldaten ingezet worden. Het kan immers zo zijn dat de kindsoldaten pas in de latere jaren van een conflict worden ingezet als gevolg van het jarenlang voortslepen van het conflict dat in zijn totaliteit dan toch een groot aantal dodelijke slachtoffers kent. Het bleek echter niet mogelijk om exacte data te vinden over wanneer kinderen zijn ingezet in een bepaald conflict. De melding van de inzet van kindsoldaten in een bepaald conflict is soms enkel 'child soldiers are indicated', waarmee dus niet gezegd wordt sinds wanneer deze kindsoldaten werden ingezet en hoeveel kindsoldaten er in dat conflict zijn, alleen dat ze er zijn. Bovendien bleek dat in de meeste conflicten kinderen in zowel vechtende als niet-vechtende rollen ingezet werden. Een nadere analyse van deze conflicten moet een beter inzicht geven in wanneer en hoe kindsoldaten ingezet worden om zo in een vroeg stadium in te kunnen grijpen, en kinderen in ieder geval uit de vechtende gelederen en daarmee van het 'slagveld' te halen.

Met de laatste hypothese is getoetst wat de inzet van kindsoldaten in samenhang met het type conflict is. De aanname dat in burgeroorlogen vaker kindsoldaten worden ingezet dan in klassieke internationale gewapende conflicten lijkt geen ondersteuning te vinden in dit onderzoek. Verreweg de meeste gewapende conflicten in de periode na de Tweede Wereldoorlog zijn intrastatelijke conflicten. Voor het overige is geen verschil geconstateerd tussen de conflicten waarin wel en waarin geen kindsoldaten zijn ingezet. De mogelijke factoren die de grotere inzet van kindsoldaten in dit type conflict konden verklaren, lijken dus bij nader inzien geen invloed te hebben op de inzet van kindsoldaten.

Discussie

Het vergelijken van conflicten waarin wel en waarin geen kindsoldaten zijn ingezet, is geen makkelijke opgave. De betrouwbaarheid van de data en overige informatie die voorhanden is over kindsoldaten maakt een gedegen wetenschappelijke analyse moeilijk. Om te bepalen of er al dan niet kindsoldaten in een conflict werden ingezet, is er voor dit onderzoek voor gekozen deze informatie uit de Global reports te halen. Uiteraard kan het zo zijn dat in de landen waarover in de Global reports geen melding wordt gedaan van de inzet van kindsoldaten wel degelijk kindsoldaten zijn ingezet, maar dat het simpelweg niet ontdekt is of in de rapportages is opgenomen. De door mij gekozen data beslaan een periode van tien jaar, wat het moeilijk maakt uitspraken te doen over conflicten die langer dan tien jaar duren omdat veel data ontbreken. Vervolgonderzoek zal zich dan ook richten op het uitbreiden van de database om zo meer gefundeerde uitspraken te kunnen doen over de inzet van kindsoldaten. Het verzamelen van informatie in conflictgebieden is moeilijk vanwege het lopende conflict en komt daardoor soms uit tweede hand en is moeilijk te verifiëren. De data over conflicten uit de Armed Conflict Database geven weliswaar een richtlijn, maar bieden geen indicatie hoe lang een conflict precies duurt en maken geen onderscheid tussen maanden in een jaar en een volledig jaar. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat conflicten maar enkele maanden duurden in plaats van een heel jaar. Dit kan mogelijk vertekeningen hebben gegeven in de data. Bovendien is het vergelijken van 38 conflicten waarin kindsoldaten zijn ingezet met vier conflicten waarin dat niet het geval was natuurlijk niet ideaal. Hoewel schattingen van het aantal kindsoldaten wereldwijd al decennialang redelijk constant blijven, is betrouwbare informatie over het aantal kindsoldaten in een conflict net zo moeilijk te vinden als informatie over of er überhaupt kindsoldaten in dat conflict zijn ingezet. Toch zou idealiter een vergelijking gemaakt moeten worden tussen conflicten waarvan bekend is dat er veel kindsoldaten worden ingezet en conflicten waar geen of heel weinig (minder dan bijvoorbeeld 250) kinderen worden ingezet. Helaas zijn de data over aantallen kindsoldaten momenteel niet toereikend om zo'n soort analyse te maken. Als er meer data beschikbaar zouden zijn, zouden er veel meer en veel beter gesubstantieerde uitspraken over mogelijke causale verbanden tussen de kenmerken en aard van een conflict en de inzet van kindsoldaten gedaan kunnen worden. Wat deze analyse ons dan ook vooral leert, is dat we op dit moment eigenlijk onvoldoende betrouwbare en onvoldoende gespecificeerde data over de inzet van kindsoldaten hebben om voldoende gefundeerde uitspraken te kunnen doen en een effectief preventief beleid tegen het gebruik van kindsoldaten te kunnen ontwikkelen. Toch is dit type onderzoek – ondanks de gebrekkige data – nuttig. In de literatuur over kindsoldaten nemen veel onderzoekers bepaalde aannames ogenschijnlijk klakkeloos van elkaar over. Zo wordt al jaren gesteld en door veel auteurs onderschreven dat er wereldwijd zo'n 300.000 kindsoldaten zijn. Dit getal is ontleend aan het Machel-rapport uit 1996 en 2001, maar het roept uiteraard vragen op dat hier geen nader onderzoek naar gedaan is en dit getal steeds maar weer, ook anno 2011, herhaald wordt. Als een conflict voortduurt, worden ook de kindsoldaten ouder, waardoor ze als ze eenmaal boven de 18 zijn volgens de definitie niet meer

het predicaat kindsoldaat hebben. Het constant blijven van deze schatting impliceert dat er dus een constante aanwas zou moeten zijn van kindsoldaten. Niet onderzocht is echter of dit ook daadwerkelijk zo is. De huidige gebruikte data en definities zorgen ervoor dat de verdeling tussen conflicten met en zonder kindsoldaten heel zwart-wit is. Een vrijwillige gerekruteerde 17-jarige in het Amerikaanse leger is iets heel anders dan een 11-jarige gedwongen gerekruteerde kindsoldaat op het slagveld van Sudan, terwijl beiden, technisch gezien, onder de definitie van een kindsoldaat vallen en er dus in beide gevallen sprake is van een conflict met kindsoldaten. Daarmee wordt meteen een ander probleem aangestipt en dat is dat in de gebruikte definitie geen onderscheid gemaakt wordt tussen kindsoldaten van onder en boven de 15 jaar, noch dat een onderscheid gemaakt wordt in de diverse rollen die kindsoldaten kunnen vervullen. De gebruikte definitie laat anders gezegd geen nuanceringen toe. De aannames die gedaan worden in de literatuur moeten dus kritisch bekeken worden en met deze empirische benadering heb ik hiertoe gepoogd een aanzet te geven. Kwantitatief onderzoek naar kindsoldaten draagt bij aan een beter begrip van dit fenomeen van de hedendaagse oorlogsvoering. Mijn onderzoek is een verkenning van enige aspecten die mogelijk van invloed kunnen zijn op het gebruik van kindsoldaten en moet derhalve gezien worden in een groter geheel. Vervolgonderzoek moet en zal zich richten op de nuancering en verfijning van de data alvorens meer inzicht verschaft kan worden over de inzet van kindsoldaten.

Literatuur

- Achvarina, V. & Reich, S. F. (2006a). *Why do children 'fight'? Explaining the phenomenon of child soldiers in African intra-state conflicts*. Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association, Town & Country Resort and Convention Center, San Diego, California, USA Online. Geraadpleegd op 12 september 2011 via: www.allacademic.com/meta/p100162_index.html
- Achvarina V. & Reich, S. (2006b). No place to hide: Refugees, displaced persons and the recruitment of child soldiers. *International Security*, 31(1), 127-164.
- Andvig, J.C. & Gates, S. (2006). *Recruiting children for armed conflict*. Paper presented at the Dutch Flemish Association for Economic and Peace 2006. Geraadpleegd op 12 september 2011 via: www.epseu.org/news/contribution_andvig_gates.pdf.
- Beber, B. & Blattman, C. (2011). *The logic of child soldiering and coercion*. Via <http://christblattman.com/documents/research/2011.LogicOfChildSoldiering.pdf>.
- Bijleveld, C.C.J.H. (verwacht 2012). *Research methodology for international criminology*.
- Brett, R. & McCallin, M. (1998). *Children: The invisible soldiers*. Växjö: Rädda Barnen.
- Brett, R. & Specht, I. (2004). *Young soldiers: Why they choose to fight*. Boulder (CO): Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Cohn, I. & Goodwin-Gill, G. (1994). *Child soldiers: The role of children in armed conflict*. Oxford: Oxford University Press.
- Dallaire, R. (2011). *They fight like soldiers, they die like children: The global quest to eradicate the use of child soldiers*. Cornerstone: Walker & Company.
- Delap, E. (2005). *No place like home?* London: Save the Children.
- DeRouen, K.R. & Sobek, D. (2004). The dynamics of civil war duration and outcome. *Journal of Peace Research*, 41(3), 303-320.

- Dupuy, K.E. & Peters, K. (2010). *War and children, a reference handbook*. Santa Barbara: Praeger Security International.
- Fearon, J. & Laitin, D. (2003). Ethnicity, insurgency, and civil war. *American Political Science Review*, 97(1), 75-90.
- Gates S. & Reich, S. (eds.) (2010). *Child soldiers in the age of fractured states*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Gleddisch, N.P., Wallensteen, P., Eriksson, M., Sollenberg, M. & Strand, H. (2002). Armed conflict 1946-2001: A new dataset. *Journal of Peace Research*, 39(5), 615-637.
- Global Reports (2001, 2004, 2008). Geraadpleegd op 12 september 2011 via: www.child-soldiersglobalreports.org.
- Halsan, A. (2001). Underage and under fire: An enquiry into the use of child soldiers 1994-8. *Childhood*, 8(3), 340-360.
- Happold, M. (2005). *Child soldiers in international law*. Manchester: Manchester University Press.
- Honwana, A.H. (2006). *Child soldiers in Africa*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Human Rights Watch (HRW) (1995). *Children in Sudan; Slaves, street children and child soldiers*. New York. Geraadpleegd op 12 september 2011 via: www.hrw.org/en/reports/1995/09/01/children-sudan.
- Human Rights Watch (HRW) (2002). 'My gun was as tall as me': *Child soldiers in Burma*. New York: Human Rights Watch.
- Kaldor, M. (2006). *New and old wars; Organized violence in a global era*. Cambridge: Polity Press.
- Kalyvas, S.N. (2006). *The logic of violence in civil war*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Machel, G. (1996). *The impact of armed conflict on children*. United Nations & Unicef. Geraadpleegd op 12 september 2011 via: www.unicef.org/graca/a51-306_en.pdf.
- Machel, G. (2001). *The impact of war on children. A review of progress since the 1996 United Nations Report on the impact of armed conflict on children*. London: Hurst & Company.
- PIOOM (2002). *World conflict map*. Geraadpleegd op 3 mei 2011 via: www.citizenpaul.com/gallery/d/35-12/atf_world_conf_map.pdf.
- Rosen, D.M. (2005). *Armies of the young: Child soldiers in war and terrorism*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Singer, P.W. (2006). *Children at war*. Berkeley: University of California Press.
- Unicef (1988). *Children at both ends of the gun*. Geraadpleegd op 1 mei 2011 via: www.unicef.org/graca/kidsoldi.htm.
- Unicef (1997). *Cape Town principles*. Geraadpleegd op 9 mei 2011 via: [www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf).
- Unicef (2007). *Paris principles*. Geraadpleegd op 9 mei 2011 via: www.un.org/children/conflict/_documents/parisprinciples/ParisPrinciples_EN.pdf.
- Wessells, M. (2006). *Child soldiers: From violence to protection*. Cambridge (MA): Harvard University Press.